

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. В. ГЕТЬМАНА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ЗАХІДНО-РЕГІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КЛУБІВ ЮНЕСКО
АКАДЕМІЯ ЮРИДИЧНИХ НАУК МОЛДОВИ
ІНСТИТУТ ДЕМОКРАТІЇ МОЛДОВИ
МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДИПЛОМАТИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН КНУ ім. Т. ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ЛНУ ім. І. ФРАНКА

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

Науково-практичний журнал

**EUROPEAN
PERSPECTIVES**

KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY OF INTERNAL AFFAIRS
V. HETMAN KYIV NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
INTERREGIONAL ACADEMY OF PERSONNEL MANAGEMENT
WEST REGIONAL ASSOCIATION OF UNESCO CLUBS
ACADEMY OF LAW SCIENCE OF MOLDOVA
INSTITUTE FOR DEMOCRACY OF MOLDOVA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF UKRAINE
DIPLOMATIC ACADEMY OF UKRAINE
THE NATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES
INSTITUTE OF INTERNATIONAL RELATIONS KYIV NATIONAL TARAS SHEVCHENKO UNIVERSITY
FACULTY OF INTERNATIONAL RELATIONS OF IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV

№ 1, 2017

Спеціалізоване
видавництво

Specialized

publishing house

ЗМІСТ

ПРАВО

ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

ІЛЬНИЦЬКИЙ М.С. ТИПОЛОГІЯ ПРИНЦИПІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ	5
ТЕРЕМЦОВА Н.В. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	12
ЄРМАКОВА Г.С. ЄВРОПЕЙСЬКА ЄДНІСТЬ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ФЕНОМЕН ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРАВА ТА РЕЛІГІЇ В ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ВИМІРІ	18
ПАМПУРА М.В. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОДОЛАННЯ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ В УКРАЇНІ.....	24
ЧУМАЧЕНКО С.В. МІСЦЕ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	31
ОКОЛОВИЧ М.Є. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ МІСТОБУДІВНОГО НОРМОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: АНТИЧНІ ЧАСИ – ХІХ СТОЛІТТЯ.....	37
НАЛУЦІШИН В.В. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ СОЦІАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ.....	44

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

БАНДУРКА О.О. ЗАХОДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВЛАСНОСТІ.....	50
ГУСАРОВ С.М. РОЛЬ І ВПЛИВ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ НА БЕЗПЕКУ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ	54
КАЛАШНИК М.В. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ	64

ГРИМИЧ М.К. ПРАВОВА ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ СУДОВИХ АКТИВ ЯК ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА	69
БОЛЬБИТ Ю.А. СУБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИРОБНИЦТВОМ ТА ОБІГОМ СПИРТУ, АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ І ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ	74
БУРБИКА В.О. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ	79
ФЕЛИК В.І. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИВ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	85
БАЛАБАН К.І. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ	90
ГОЛУБ В.О. ОНТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАДЗВИЧАЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	96

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

КОРОВАЙКО О.І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПУБЛІЧНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	102
ГРИНЮК В.О. ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТУ ФУНКЦІЇ ОБВИНУВАЧЕННЯ У ВІТЧИЗНЯНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ Х-ХІХ СТОЛІТТЯ	108
КЛИМЕНКО О.А. ФАКТОРИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ТА ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ У СФЕРІ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	114
ЗАХАРЧЕНКО І.М., СЕМЕНЮК О.О. ДО ПИТАННЯ РОЗУМІННЯ ПРЕДМЕТА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СВОБОДИ СОВІСТІ	122
ЧЕРЕПІЙ П.П. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ УМИСНОГО ВБИВСТВА, ВЧИНЕНОГО З ОСОБЛИВОЮ ЖОРСТОКІСТЮ	127

ЦИВІЛЬНЕ, ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ, ГОСПОДАРСЬКЕ ТА ТРУДОВЕ ПРАВО

СІДЕЙ О.В. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я ТА ПРАВА НА ЛІКАРСЬКУ ТАЄМНИЦЮ	135
СЕНИК С.В. ОСТАТОЧНІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИЙ ТА ГОСПОДАРСЬКІЙ СПРАВАХ ЯК УМОВА ПОДАВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ	141

БАНКІВСЬКЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

КІКІНЧУК В.Ю. МІСЦЕ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	148
--	-----

ЕКОНОМІКА

ЗАХОЖАЙ В.Б., БРАТУСЬ Г.А. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	152
БИСТРЯКОВА В.Н., ОСИПЧУК М.В., ОСАДЧА А.М. ЛОГОТИП У РЕКЛАМІ	158
ШАРОНОВА О.В. ЛОГІСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНИХ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	165
КОПАЧ А.В. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ У РАМКАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДЕРЖАВИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР	12

РОЛЬ І ВПЛИВ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ НА БЕЗПЕКУ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ

ГУСАРОВ Сергій Миколайович - член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 351.81

В статті розглянуто сучасне становище нормативно-правового визначення ролі державних органів у забезпеченні безпеки дорожнього руху в Україні. Особливу увагу приділено ролі Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції в цій сфері. Розглянуто ініціативи по удосконаленню законодавчої бази забезпечення безпеки дорожнього руху.

Ключові слова: безпека дорожнього руху, Національна поліція, Міністерство внутрішніх справ, удосконалення, законодавча база.

Постановка проблеми

Забезпечення безпеки дорожнього є однією з нагальних проблем кожної держави. Безпечно та раціонально організований дорожній рух є необхідною передумовою не лише економічного та соціального розвитку суспільства, але й фактором безпеки життя та здоров'я громадян. Про це свідчить сума статистика, відповідно до якої протягом десяти місяців 2016 року в Україні у середньому 9 людей на добу гинуло у дорожньо-транспортних пригодах, а 88 – отримували травми різних ступенів тяжкості [1].

Розвиток техніки, збільшення кількості транспортних засобів на дорогах потребує комплексного підходу до проблеми забезпечення безпеки дорожнього руху з боку держави в цілому та органів державної влади, зокрема. Актуальності питання безпеки дорожнього руху також набуває в контексті реформування органів влади в Україні, пе-

редусім – органів Національної поліції, та запровадження нових методів забезпечення безпеки на дорогах.

Аналіз публікацій

Проблемам ролі державних органів у забезпеченні безпеки дорожнього руху присвячена значна кількість наукових досліджень, серед яких слід виділити роботи О.Ю. Салманової [2], Д.С. Денисюка [3], Л.С. Сопільника [4], В.Ф. Муцко [5] тощо. Разом з цим, більша частина комплексних досліджень щодо цього питання була проведена ще до реформ правоохоронної системи та формування Національної поліції. Відповідно, наріла необхідність нового погляду на дану наукову проблему з урахуванням організаційних змін, що відбулися.

Мета статті

Метою статті є вивчення сучасного ролі органів державної влади у забезпеченні безпеки дорожнього руху з урахуванням останніх змін, що відбулися в структурі державного апарату, стану законодавчого закріплення ролі суб'єктів управління у даній сфері, а також виявлення основних проблем та перспектив розвитку системи державного управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Викладення основного матеріалу

Забезпечення безпеки дорожнього руху є комплексним завданням, що реалізується цілою низкою органів державної влади,

Дорожньо-транспортні пригоди (за звітний період) за період з 01.01.2016 по 31.10.2016

Регіон	Усього ДТП			ДТП з постраждалими								
				усього			загинуло			травмовано		
	м.п.	п.п.	%	м.п.	п.п.	%	м.п.	п.п.	%	м.п.	п.п.	%
АР Крим	0			0			0			0		
Вінницька	1891	2539	34,3	451	837	85,6	134	153	14,2	505	1002	98,4
Волинська	1881	2262	20,3	571	735	28,7	105	102	-2,9	715	932	30,3
Дніпропетровська	7645	8939	16,9	1989	1980	-0,5	263	186	-29,3	2475	2493	0,7
Донецька	2461	2511	2,0	788	756	-4,1	132	86	-34,8	1005	989	-1,6
Житомирська	2801	2936	4,8	733	769	4,9	137	144	5,1	889	944	6,2
Закарпатська	1898	2127	12,1	539	518	-3,9	105	91	-13,3	670	649	-3,1
Запорізька	3885	4636	19,3	915	955	4,4	137	126	-8,0	1236	1256	1,6
Івано-Франківська	1810	2081	15,0	430	513	19,3	77	82	6,5	559	646	15,6
Київська	7956	7702	-3,2	1547	1105	-28,6	285	199	-30,2	1974	1452	-26,4
Київ	27718	34971	26,2	1678	1998	19,1	109	90	-17,4	1951	2354	20,7
Кіровоградська	1269	1348	6,2	305	328	7,5	80	48	-40,0	362	405	11,9
Луганська	498	735	47,6	236	290	22,9	42	27	-35,7	275	389	41,5
Львівська	6533	7953	21,7	1551	1502	-3,2	191	188	-1,6	1997	1980	-0,9
Миколаївська	2066	2768	34,0	608	746	22,7	90	87	-3,3	822	968	17,8
Одеська	10077	8985	-10,8	1616	1583	-2,0	166	135	-18,7	2046	2017	-1,4
Полтавська	3037	3571	17,6	694	845	21,8	158	129	-18,4	887	1054	18,8
Рівненська	1785	1924	7,8	504	695	37,9	133	138	3,8	572	907	58,6
Сумська	1435	1544	7,6	517	470	-9,1	65	51	-21,5	653	571	-12,6
Тернопільська	1211	1629	34,5	307	455	48,2	68	50	-26,5	381	594	55,9
Харківська	8466	8899	5,1	1815	1280	-29,5	180	108	-40,0	2306	1717	-25,5
Херсонська	2499	2810	12,4	522	569	9,0	106	66	-37,7	613	706	15,2
Хмельницька	2125	2331	9,7	456	554	21,5	101	70	-30,7	582	699	20,1
Черкаська	2869	3248	13,2	594	699	17,7	120	89	-25,8	766	919	20,0
Чернігівська	1948	2172	11,5	462	614	32,9	102	109	6,9	560	725	29,5
Чернівецька	1560	1793	14,9	205	252	22,9	38	49	28,9	227	279	22,9
Севастополь	0	0		0	0		0	0		0	0	
ЗАГАЛОМ	107324	122414	14,1	20033	21048	5,1	3124	2603	-16,7	25028	26647	6,5
ЗА ДОБУ	353	403	14,2	66	69	4,5	10	9	-10,0	82	88	7,3

місцевого самоврядування, громадськими організаціями та окремими учасниками дорожнього руху. Так, Європейська конференція міністрів транспорту 26 квітня 2002 року визначила три рівні проблем безпеки дорожнього руху.

Проблеми першого рівня – це проблеми, очевидні при поверхневому аналізі дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП): порушення водіями або іншими учасниками дорожнього руху існуючих правил дорожнього руху (швидкість руху, нетверезий стан, ігнорування вимог дорожніх знаків тощо); невідповідність доріг або технічних засобів регулювання дорожнього руху технічним нормам, правилам, стандартам; недостатня розвиненість служб порятунку й медичної допомоги потерпілим при ДТП.

Проблеми другого рівня – виявляються при більш глибокому аналізі проблем першого рівня: неясність, нелогічність й суперечливість законодавства (Правил дорожнього руху); відсутність системного контролю за учасниками дорожнього руху, фізичним та психологічним станом водіїв; недостатній контроль стану доріг та транспортних засобів стосовно їх відповідності вимогам безпеки; незадовільний рівень навчання водіїв і проведення іспитів для отримання права керування транспортними засобами. Проблеми цього рівня зменшують ефективність контрзаходів, спрямованих на вирішення проблем забезпечення безпеки дорожнього руху в цілому.

Проблеми третього рівня – майже повністю є латентними: недостатнє розуміння проблем безпеки дорожнього руху посадовими особами, що ухвалюють рішення на державному рівні; незадовільність, примітивність й неточність існуючих цільових програм та заходів з підвищення безпеки дорожнього руху; неясність взаємовідносин між органами влади в сфері безпеки дорожнього руху та відсутність координації між ними; неефективність розподілу повноважень, ресурсів та відповідальності між органами влади. Без вирішення проблем цього рівня неможливо вирішити проблеми першого та другого рівнів [6, с. 13-15].

У зв'язку з цим, слід погодитися з позицією, відповідно до якої організація дорож-

нього руху має включати таку сукупність заходів: вивчення стану дорожнього руху на основі використання відповідних методів і технічних засобів; оцінка відповідності організації дорожнього руху встановленим вимогам і визначення необхідності внесення змін у встановлений порядок дорожнього руху з метою його вдосконалення; підготовка і ухвалення правових актів, що юридично оформлюють зміни в порядку дорожнього руху; підготовка завдань на монтажні роботи та інші технологічні операції з технічними засобами організації дорожнього руху відповідно до затвердженої документації; здійснення робіт з оснащення вулично-дорожньої мережі технічними засобами організації дорожнього руху; контроль якості робіт і приймання підготовлених об'єктів в експлуатацію; експлуатаційні роботи з обслуговування технічних засобів організації дорожнього руху; нагляд за станом організації дорожнього руху, дотриманням встановленого порядку дорожнього руху його учасниками [7, с. 40].

Стаття 3 Закону України «Про дорожній рух» встановлює, що державне управління у сфері дорожнього руху та його безпеки здійснюється Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноваженими на це центральними органами виконавчої влади, органами виконавчої влади в Автономній Республіці Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування. Звернемо увагу, що у даному випадку законодавець об'єднує поняття «державне управління у сфері дорожнього руху» та «державне управління у сфері безпеки дорожнього руху», не виділяючи окремої групи суб'єктів управління в останній сфері [9].

Виходячи із наведеного у законі переліку, інших законодавчих актів та розуміння державного управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, Л.І. Сопільник виділяє наступних суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху, що мають публічно-владні повноваження: Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади, що мають повноваження у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, та їх територіальні підрозділи; місцеві

державні адміністрації, їх управління та відділи; прокуратура України; суди загальної юрисдикції; органи місцевого самоврядування.

Серед органів виконавчої влади, ним виділяються дві групи суб'єктів. До перших він відносить ті органи виконавчої влади, повноваження яких поряд з іншими сферами суспільного життя поширюються на сферу забезпечення безпеки дорожнього руху [8, с. 90-91]. До цієї групи можна віднести досить багато органів виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, міністерства). Це пов'язано із положеннями ч. 1 ст. 11 Закону України «Про дорожній рух», відповідно до яких міністерства, інші центральні органи виконавчої влади та об'єднання у межах своєї компетенції забезпечують безпеку дорожнього руху, несуть відповідальність за виконання державних і галузевих програм у сфері дорожнього руху, приймають рішення про підзаконні нормативні акти про дорожній рух, сприяють підприємствам, установам та організаціям, що входять до їх складу, у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення безпеки дорожнього руху [9].

Натомість, друга група представлена суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху зі спеціальною компетенцією [8, с. 90-91]. До них можна віднести спеціалізовані органи та підрозділи Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху (управління безпеки дорожнього руху Департаменту превентивної діяльності), Міністерства інфраструктури України, Державну службу з безпеки на транспорті, Державне агентство автомобільних доріг України, військову інспекцію безпеки дорожнього руху Військову службу правопорядку у Збройних Силах України.

Подібна позиція близька до концепції розуміння суб'єктів державного управління у сфері дорожнього руху у широкому та вузькому сенсі. У широкому розумінні суб'єкти державного управління – усі ті державні органи, які мають повноваження у сфері управління безпекою дорожнього руху, у вузькому – лише ті суб'єкти державного управління, до повноважень яких належить безпосереднє забезпечення безпеки дорожнього руху.

Слід звернути увагу на те, що склад суб'єктів державного управління у сфері дорожнього руху взагалі та забезпечення його безпеки зокрема, Законом України «Про дорожній рух» визначений достатньо загально, що не сприяє формуванню чіткої управлінської системи за даним напрямом. Так, законом встановлена компетенція Кабінету Міністрів України, органів влади Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад, обласних, Київської та Севастопольської державних адміністрацій, міських рад та їх виконавчих органів, районних рад та районних державних адміністрацій, сільських, селищних рад, їх виконавчих органів, а також власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів і власників транспортних засобів у сфері дорожнього руху. Іншими словами, логіка законодавця при розмежуванні компетенцій у сфері дорожнього руху та забезпечення його безпеки виходить не зі спеціалізації окремих органів державної влади, а з різних рівнів управління, на яких знаходяться дані суб'єкти. Показово, що документ залишає поза увагою питання функціонування єдиного центрального органу у сфері управління дорожнім рухом та його безпекою.

Аналіз нормативно-правових актів дозволяє виділити низку органів державної влади, у функціях яких забезпечення безпеки дорожнього руху посідає суттєве місце.

Так, до компетенції Кабінету Міністрів України у сфері дорожнього руху належать:

- підготовка проектів законів, правил дорожнього руху інших нормативних актів з питань дорожнього руху та його безпеки, а також відповідальності за їх порушення на території України;

- розробка і затвердження державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки на автомобільних дорогах, вулицях і залізничних переїздах, вимог екологічної безпеки, а також програм координації використання всіх видів транспорту загального користування (автомобільний, залізничний, повітряний, водний);

- фінансування, керівництво і контроль за виконанням державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;

- координація діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, об'єднань та місцевого самоврядування у сфері дорожнього руху, а також вимог екологічної безпеки;

- контроль за виконанням законодавства про дорожній рух;

- визначення єдиного порядку організації дорожнього руху та його безпеки;

- встановлення єдиних вимог щодо проектування, будівництва, реконструкції, ремонту, утримання та охорони автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, затвердження програм їх будівництва;

- встановлення єдиних вимог щодо конструкції та технічного стану транспортних засобів, що експлуатуються в Україні;

- визначення порядку видачі сертифікатів на здійснення діяльності, пов'язаної з виготовленням, ремонтом і експлуатацією транспортних засобів, перевезеннями вантажів і пасажирів, підготовкою водіїв, будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, іншими видами діяльності, що впливають на безпеку дорожнього руху;

- визначення порядку здійснення державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку транспортних засобів, проведення їх обов'язкового технічного контролю та визначення обсягів перевірки технічного стану транспортних засобів, визначення переліку обладнання, необхідного для одержання суб'єктами господарювання права на здійснення обов'язкового технічного контролю транспортних засобів, призначених для експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування та зареєстрованих територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України, а також переліку документів, що подаються для одержання такого права;

- визначення порядку оформлення і видачі погоджень та дозволів, надання інших послуг, пов'язаних із забезпеченням безпеки дорожнього руху, а також визначення розміру плати за оформлення і видачу таких погоджень та дозволів, надання відповідних послуг;

- визначення порядку функціонування системи фіксації правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі [9].

Міністерство інфраструктури України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, у тому числі, у сфері державного нагляду (контролю) за безпекою на автомобільному транспорті загального користування, міському електричному, залізничному, морському та річковому транспорті (крім сфери безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства) [10]. З цією метою міністерство:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

- розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції; погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади;

- здійснює нормативно-правове регулювання у сферах, які належать до його компетенції; визначає пріоритети та здійснює заходи щодо забезпечення формування та реалізації державної політики, у тому числі, у сфері забезпечення безпеки руху;

- затверджує порядки, у тому числі у сфері безпеки дорожнього руху (наприклад, порядок ведення обліку та проведення аналізу причин катастроф, аварій, дорожньо-транспортних пригод, подій на залізничному транспорті, а також пожеж на транспортних засобах залізничного транспорту; порядок призначення органів з оцінки відповідності для проведення робіт з підтвердження відповідності у сфері залізничного транспорту; порядок технічного розслідування катастроф, аварій, дорожньо-транспортних пригод, подій на залізничному транспорті; порядок здійснення контролю за дотриманням вимог безпеки перевезен-

ня пасажирів і вантажів на автомобільному транспорті тощо) [9].

Разом з цим, ні положення про міністерство, ні Закон України «Про дорожній рух» окремо не виділяють повноваження Міністерства інфраструктури у сфері безпеки дорожнього руху.

Низка завдань у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху покладені і на Міністерство охорони здоров'я України, передусім – стосовно підготовки нормативно-правової бази медичного забезпечення безпеки дорожнього руху [9]. На відміну від Міністерства інфраструктури, норми Закону України «Про дорожній рух» прямо виділяють завдання Міністерства охорони здоров'я України у сфері забезпечення дорожнього руху. Зокрема, це визначення переліку медичних протипоказань (захворювань і вад), за наявності яких особа не може бути допущена до керування (ч. 3 ст. 15), визначення періодичності медичних оглядів водіїв, порядку їх проведення і направлення водіїв на позачергові огляди (ст. 45), затвердження планів організації забезпечення потерпілих під час дорожньо-транспортних пригод екстреною медичною допомогою (ч. 1 ст. 47) тощо [9].

Особливе місце у забезпеченні безпеки дорожнього руху займають Міністерство внутрішніх справ України та органи Національної поліції України. Доцільно нагадати, що Державна автомобільна інспекція України, яка функціонувала у складі МВС України до його реформування, належала саме до суб'єктів державного управління безпекою дорожнього руху у вузькому розумінні [11, с. 7]. При внесенні змін до закону у зв'язку із реформуванням Міністерства внутрішніх справ України, із нього була виключена норма про те, що «забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні покладається на відповідний підрозділ Міністерства внутрішніх справ України». Логіка законодавця при внесенні даної зміни зрозуміла з огляду на розмежування повноважень між Міністерством внутрішніх справ України та Національною поліцією. Тим не менш, результатом виключення норми стала відсутність прямого закріплення у даному законі суб'єкта забезпечення безпе-

ки дорожнього руху. З іншого боку, позитивним моментом внесених змін стало доповнення Закону України «Про дорожній рух» окремими статтями, що встановлюють повноваження Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Зі створенням Національної поліції, відбулося розмежування функцій поліції та міністерства, у тому числі – у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Так, відповідно до положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878, до функцій МВС у цій сфері належать:

- розробка проектів державних програм з питань забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху;
- участь у формуванні та забезпеченні наукової і науково-технічної політики держави у сфері охорони суспільних відносин, пов'язаних із захистом та охороною прав і свобод людини, забезпеченням публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, безпеки [12].

Також, слід звернути увагу, що на Міністерство внутрішніх справ України поширюються й положення Закону України «Про дорожній рух», відповідно до якого до функцій Міністерства внутрішніх справ України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху можна віднести наступні:

- участь у формуванні та реалізації в межах своїх повноважень державної політики щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, підготовка проектів законів та інших нормативно-правових актів, у тому числі правил, норм та стандартів, державних і регіональних програм щодо забезпечення безпеки дорожнього руху та його учасників;
- здійснення у випадках, передбачених законом, державної реєстрації та обліку транспортних засобів, приймання іспитів для отримання права керування транспортними засобами і видача відповідних документів;
- погодження проектів конструкцій транспортних засобів у частині дотримання

вимог щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;

- ведення автоматизованого обліку, накопичення, оброблення та використання відомостей про транспортні засоби, що підлягають державній і відомчій реєстрації, та про їхніх власників;

- здійснення у випадках, передбачених законом, контролю за внесенням обов'язкових платежів власниками транспортних засобів;

- забезпечення організації та здійснення контролю за підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації водіїв транспортних засобів, обліком суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності, що провадять таку діяльність, а також за прийманням іспитів з перевірки знань правил перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом та видачею відповідних свідоцтв установленого зразка;

- ведення обліку торговельних організацій, підприємств-виробників та суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності, що реалізують транспортні засоби або номерні складові частини до них, видача їм у встановленому порядку бланків довідок-рахунків, актів приймання-передавання транспортних засобів, а також номерних знаків для разових поїздок;

- ведення реєстру суб'єктів здійснення обов'язкового технічного контролю та державного контролю за додержанням такими суб'єктами вимог законодавства у цій сфері;

- ведення автоматизованого обліку адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху;

- формування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, загальнодержавної бази даних про результати обов'язкового технічного контролю транспортних засобів на підставі інформації про результати перевірки технічного стану транспортного засобу, що надається суб'єктами проведення обов'язкового технічного контролю, та інформації про укладення договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю, що надається страховиками [9].

Натомість, стаття 23 Закону України «Про Національну поліцію» закріплює наступні повноваження поліції, пов'язані із забезпеченням безпеки дорожнього руху:

- регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

- здійснення супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

- видача відповідно до закону дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видача та погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху [13].

Окрім цього, стаття 52-3 Закону України «Про дорожній рух» визначає наступні повноваження Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху:

- участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;

- забезпечення безпеки дорожнього руху;

- організація супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення;

- погодження відповідно до вимог цього Закону, інших законодавчих актів проєктів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг;

- погодження поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проєктів та схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, порядку проведення спортивних та інших масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху;

- видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;

– здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів;

– інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі [9].

У контексті діяльності Національної поліції із забезпечення безпеки дорожнього руху, слід вказати погіршення організації забезпечення безпеки дорожнього руху порівняно із органами внутрішніх справ до цього. Зокрема, це проявилось у ліквідації Департаменту Державної автомобільної інспекції МВС України, Центру безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем при МВС, управлінні Державної автомобільної інспекції ГУМВС, УМВС України в Автономній Республіці Крим, областях.

Функції Департаменту Державної автомобільної інспекції були частково передані Управлінню безпеки дорожнього руху, частково – Департаменту патрульної поліції.

Так, до функцій Департаменту патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху належать наступні:

– вжиття організаційних заходів для підвищення рівня безпеки дорожнього руху;

– виявлення та припинення фактів порушення безпеки дорожнього руху, а також виявлення причин і умов, що сприяють їх вчиненню;

– організація контролю за додержанням законів, інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху та охорони навколишнього середовища від шкідливого впливу автотранспортних засобів;

– надання в межах своєї компетенції посадовим і службовим особам та громадянам обов'язкових для виконання приписів про усунення порушень законодавства, в тому числі правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, а у разі невиконання таких при-

писів – притягнення винних осіб до передбаченої законодавством відповідальності;

– удосконалення регулювання дорожнього руху з метою забезпечення його безпеки та підвищення ефективності використання транспортних засобів [14].

До функцій Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху належать:

– здійснення нормативно-методичного забезпечення та контролю за діяльністю підпорядкованих територіальних органів та підрозділів, які у межах компетенції реалізують державну політику з питань забезпечення безпеки дорожнього руху;

– організація та здійснення контролю за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками;

– аналіз обставин і причин виникнення дорожньо-транспортних пригод на вулично-дорожній мережі, організація та контроль своєчасного внесення відомостей про дорожньо-транспортні пригоди до єдиної централізованої бази даних;

– вивчення, аналіз і узагальнення результатів та ефективності фіксації правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі;

– здійснення контролю за дотриманням власниками транспортних засобів, громадянами вимог Закону України «Про дорожній рух», правил, норм та стандартів з питань забезпечення безпеки дорожнього руху [15].

З метою реалізації цих функцій у складі Департаменту діє управління безпеки дорожнього руху.

Як бачимо, можна вести мову про необхідність удосконалення законодавчого забезпечення сфери забезпечення безпеки дорожнього руху. Відзначимо, що цей факт усвідомлюється і законодавцями, про що свідчить низка проектів законів у цій сфері, поданих до Верховної Ради України, останнім з яких є нині зареєстрований у парламенті проект Закону «Про дорожній рух та його безпеку» (реєстраційний номер 5184 від 26.09.2016).

Серед позитивних моментів даного проекту слід відзначити наступні. По-перше,

надається визначення поняттю безпеки дорожнього руху. По-друге, проект пропонує більш чітке розмежування повноважень між суб'єктами управління у сфері забезпечення. Зокрема, окремо закріплені повноваження Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту та дорожнього господарства (наразі – Міністерство інфраструктури України), центрального органу виконавчої влади у сфері освіти та науки (наразі – Міністерство освіти і науки України), центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я (наразі – Міністерство охорони здоров'я України).

Заслуговує на підтримку також пропонуване проектом створення центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, Національного бюро (агентства) безпеки дорожнього руху, завданням якого має стати реалізація державної політики у сфері дорожнього руху та його безпеки шляхом координації діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та громадських організацій у цьому питанні, та напрацювання відповідних законодавчих змін, спрямованих на удосконалення дорожнього руху та підвищення його безпеки.

Висновки

Підсумовуючи, можна вказати на невідповідність нинішнього стану закріплення повноважень органів державної влади у сфері забезпечення дорожнього руху вимогам часу та своєчасність законодавчих ініціатив у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

1. Негативним фактором є відсутність чіткого законодавчого розмежування та спеціалізації центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Так, незважаючи на те, що низка міністерств за природою сфери управління, що перебуває у їх віданні, має безпосереднє відношення до забезпечення безпеки дорожнього руху, їх повноваження за даним напрямом, за виключенням Мініс-

терства внутрішніх справ України, Законом України «Про дорожній рух» окремо не виділяються.

2. На сьогоднішньому етапі доцільним видається створення єдиного органу з координації діяльності органів державної влади у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Подібний крок сприятиме комплексному вирішенню проблем у даній сфері. Це особливо актуально, враховуючи, що нове законодавство передбачає суттєві зміни в безпосередній організації забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема, створення системи автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху.

3. Необхідним є прийняття Верховною Радою України до розгляду законопроекту № 5277 від 18.10.2016 «Про внесення зміни до статті 13 Закону України «Про Національну поліцію» (щодо утворення дорожньої поліції)». Виконання положень цього документу сприятиме створенню органу, основними завданнями якого є реалізація та участь у формуванні державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. До того ж буде забезпечено на належному рівні, зокрема: додержання законів, правил і нормативів у цій сфері, здійснення державної реєстрації (перереєстрації) і обліку транспортних засобів та систематизацію відомостей про їх власників, приймання іспитів на право керування транспортними засобами і видання відповідних документів.

Перспективними напрямками подальших наукових досліджень у даній сфері слід вважати організацію взаємодії органів державної влади у сфері безпеки дорожнього руху, передусім – Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції в умовах нового законодавства, а також визначення шляхів удосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері безпеки дорожнього руху.

Література

1. Управління безпеки дорожнього руху ДПД Національної поліції. Дорожньо-транспортні пригоди (за звітний період) за період з 01.01.2016 по 31.10.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://>

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сучасний стан нормативно-правового визначення ролі державних органів у забезпеченні безпеки дорожнього руху в Україні. Особлива увага приділена ролі Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції у даній сфері. Розглянуто пропозиції щодо удосконалення законодавчої бази забезпечення безпеки дорожнього руху.

SUMMARY

The article deals with the current state of legal framework of the role of state bodies in ensuring the road safety in Ukraine. Particular attention is paid to the role of Ministry of Internal Affairs and National Police in this sphere. Initiatives to improve legislative framework of the road safety are analyzed.

www.sai.gov.ua/uploads/filemanager/file/ntp_10_2016.pdf

2. Салманова О.Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Салманова Олена Юрївна. – Х., 2002. – 19 с.

3. Денисюк Д.С. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності ДАІ МВС України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Д.С. Денисюк ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2010. — 20 с.

4. Сопільник Л.І. Розвиток теорії та засад формування нормативної бази безпеки дорожнього руху: Автореф. дис... д-ра техн. наук: 05.01.02 / Л.І. Сопільник ; Нац. ун-т «Львів. політехн.». — Л., 2002. — 32 с.

5. Муцко В. Ф. Адміністративно-правове регулювання безпеки дорожнього руху в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. Ф. Муцко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — К., 2011. — 18 с.

6. European Conference of Ministers of Transport. Road Transport: Past, Present and Future Road Safety Work in ECMT – 30 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.441.7313&rep=rep1&type=pdf>

7. Собакарь А. Правові та організаційні проблеми забезпечення безпечного стану дорожніх умов в Україні / Андрій Собакарь // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 2 (14). – С. 37-46.

8. Сопільник Л.І. До питання про адміністративно-правовий статус суб'єктів за-

безпечення безпеки дорожнього руху. / Л.І. Сопільник // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2011. – Вип. 7. – С. 90-95.

9. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 31. – Ст. 338.

10. Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 № 640 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 54. – С. 82.

11. Гусаров С.М. Адміністративно-правові засади управлінської діяльності державної автомобільної інспекції України щодо забезпечення безпеки дорожнього руху: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. М. Гусаров ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2002. – 20 с.

12. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 89. – С. 43.

13. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Офіційний вісник України від 18.08.2015 – 2015. – № 63. – С. 33.

14. Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції : наказ Національної поліції від 06.11.2015 № 73.

15. Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : наказ Національної поліції від 27.11.2015 № 123.